

Ե Ս Ք Ի Լ Է Ս

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ ԶՂԹԱՅՈՒԱԾ

ԱՆՁԻՆՔ

Պրոմեթեոս

Հեփեսոս

Հերմես

Ովկիանոս

Իօ, դուստր Ինաֆուի

Կրատոս (իսխանութիւն)

Բիա (բռնութիւն) անխօս անձնաւորութիւն

Պար Ովկիանադուստր Յաւերժանաբանաց

ԿՐԱՏՈՍ. — Ահա վերջին սահմանը հասանք աշխարհիս, երկիրն Սկիւթական, ծոցը մենութեան ծանծառչելի:

ՀԵՓԵՍՏՈՍ. — Պէտք է կատարես հրաճաննե-
րը զոր Հայրը քեզի տուաւ, պէտք է պողպատե
շղթաներուն անքակտելի կապանքին մէջ այդ չա-
րագործը զաճես այս սեպ ժայռերուն: Որովհետեւ
զողնալով ինչ որ քու ծաղիկդ է, պայծառութիւնը
կրակին որ աղբւրն է բոլոր արուեստներուն, զայն
ճահկանացուներուն հաղորդեց: Ասկա սծիր ճըն է
որուն համար աստուածները պէտք է որ զսհացում
ստանան, որպէսզի սորվի յարգել Զեւսի զերագոյն
զօրութիւնը եւ իր ճարդասիրութեանը վերջ դնէ:

ՀԵՓԵՍՏՈՍ. — Զեր ձախն, Զեւսի հրաճանը
կատարած էք, և ձեզի այլեւս բան ճը չի մնար ընե-
լիք. բայց ես ուժ չեմ զգար, աստուած ճը՝ որ իմ
արենակիցս է՝ ճրդկապատ սեպ ժայռին վրայ բռնի
շղթայել: Սակայն հարկը կը ստիպէ զիս զանեկ այդ
ուժը, որովհետեւ վաճառար է Հորը հրաճանները՝

զանց առնել: Ո՞վ իմաստուն Թեմիսի հնարածիս
որդի, հակառակ իմ կամքիս, հակառակ քու կամ-
քիդ պիտի գամեմ քեզ՝ անխորտակիլ շղթաներով՝
այս անհիւրընկալ լեռան, ուր ու եւ է ճահկանացուի
ս'չ ճայնը պիտի լսես, ո'չ զէճքը պիտի տեսնես և
ուր՝ արեւուն ակնախտիդ բոցավառութենէն այրած՝
ճորթիդ ծաղիկը զայն պիտի փոխէ. երկնազան զգես-
տով զիշերը պիտի աչքիդ ծածկէ տուրնջեան լոյսը,
ցանկալի արեւը նորէն պիտի գայ փարատել ցօղն
առտուան, ու ճիշտ պիտի ճնշէ քեզ անվանելի
ցաւին բեռը. որովհետեւ այն որ քեզ պիտի ազա-
տէ՝ զեւ. չէ ճնած: Ահա՛ պտուղը՝ ճարդոց բարեկամ
քու նկարագրիդ: Որովհետեւ, զուն աստուած ճըլլա-
լով, չվախցար աստուածներուն բարկութենէն ու
ճահկանացուներուն հաղորդեցի արդիւններ՝ աւելի
քան ինչ որ իրաւունքդ էր: Ի պատիժ այս յանցան-
քիդ, զուն պահապան բնակիչը պիտի ըլլաս այս
ահուելի ժայռին, ճիշտ կանգուն, անքուն, անկարող
հանգչելու, ու բազում ողբեր և անօգուտ հեծե-
ծանքներ պիտի արձակես. որովհետեւ Զեւսի սիրան
անողոք է, ու աճէն ոք որ իշխանութիւնը քիչ
ժամանակէ ի վեր ձեռք է անցուցած՝ դաժան է:

ԿՐԱՏՈՍ. — Է՛հ, ինչո՞ւ կ'ուշանաս ու զուր
տեղ զայն կը ճեղքնաս. ինչա՞ւ չես ասել բոլոր
աստուածներէն աստուած աստուած ճը որ ճահկա-
նացուներուն յանձնեց պատիւը որ քեզի սեփական է:

ՀԵՓԵՍՏՈՍ. — Երենակցութիւնն ու ճտերճու-
թիւնը ճեճ ուժ ճըն են:

ԿՐԱՏՈՍ. — Կ'ընդունիճ, բայց ինչպէ՞ս կարելի
է չհնաղանդիլ Հորը հրաճաններուն, ա՛լ աւելի
չե՞ս վախնար ատկից:

Հեփեսոս. — Դուք ձեր առաջին անգամ ու
յանդակն պիտի մնա:

ԿՐԵՍՈՍ. — Մեղքնալը դարձան չէ, դուք տեղ
ձի՛ յոգնիր տնօգուտ բաներով:

Հեփեսոս. — Ո՛ր ի՞նչ ձեռարուեստս, ի՞նչ քան
կ'ատեն քեզ:

ԿՐԵՍՈՍ. — Ինչո՞ւ կ'ատեն գայն: Որովհետեւ
արուեստը, պարզ խոսքինք, պատճառը չէ բնաւ այս-
օրուան չարիքին:

Հեփեսոս. — Ուրիշ ճը թող գայն իրեն բա-
ժին ստացած ըլլար:

ԿՐԵՍՈՍ. — Եսէն ինչ աշխատանքները,
բայ ի գերագոյն իշխանութենէն. որովհետեւ ոչ մէկն
անկախ է բայ ի Զեւսէն:

Հեփեսոս. — Կը տեսնեմ Հիմայ որ այդպէս
է և առարկութիւն չունիմ:

ԿՐԵՍՈՍ. — Ուրեմն պիտի չփութա՞ս ատիկա
շղթայելու. որպէսզի Հայրը չապաղու՞ծը չնկատէ:

Հեփեսոս. — Ահա կը տեսնես որ ձեռքերուն
օղակները պատրաստ են:

ԿՐԵՍՈՍ. — Բռնէ՛ զանոնք. անցո՛ւր ձեռքե-
րուն և ծուրծուր ուժով ճը գամէ՛ ժայռին:

Հեփեսոս. — Նղա՛ւ. եւ ըրածս ապարդիւն
չպիտի ըլլայ:

ԿՐԵՍՈՍ. — Աւելի ուժով գա՛րկ, սեղմէ՛, ձի՛
թող ձգեր բնաւ, որովհետեւ անիկա ճարտար է
Հնարքներ գտելու՝ անդերձանելի կապանքներէն
խիստ ազատելու համար:

Հեփեսոս. — Այս թեւն անքակտելի կերպով
կապուեցաւ:

ԿՐԵՍՈՍ. — Հիմայ ամուր կերպով կապէ՛ ճիւս
թեւն ալ, որպէսզի այդ խորամանկն ըմբռնէ թէ
Զեւսէն աւելի տկար է:

Հեփեսոս. — Այդ կապուողէն դատ ոչ ոք
պիտի կարենայ իրաւացի ճեղղարանք ձ'ընել ինծի:

ԿՐԵՍՈՍ. — Հիմայ ուժով ճը կուրծքին մէջ
ձիւն՝ պողպատէ գամին անամօթ աղան:

Հեփեսոս. — Ա՛խ, ա՛խ, Պրոմէթէոս, զըժ-
բաղդութեանդ վրայ կ'ողբամ:

ԿՐԵՍՈՍ. — Ի՞նչ, նորէ՞ն կը վարանիս սւ
Զեւսի թշնամիներուն վրայ կ'ողբաս. չըլլայ որ օր
ճը ինքզինքիդ վրայ ողբալու ստիպուիս:

Հեփեսոս. — Բայց նայէ, ի՞նչ սոսկալի տե-
սւ բան:

ԿՐԵՍՈՍ. — Կը տեսնեմ մէկը որ իր արժանա-
ւոր պատիժը կը կրէ: Կապն անցուր մէջքին:

Հեփեսոս. — Գիտե՞մ որ ատ ալ պէտք է,
աւելորդ հրամաններ ձի՛ տար:

ԿՐԵՍՈՍ. — Պիտի հրամայե՛մ, ու ձայնովս
պիտի ճղեմ քեզ: Ծախ՛ հիմայ եւ օղակներով ուժով
ճը առնանքը կապէ՛:

Հեփեսոս. — Ահա ատ ալ եղաւ ու երկար
չտեսց:

ԿՐԵՍՈՍ. — Հիմայ ուժով ճը գամէ՛ ոտքը
ձեղքող կապերը. որովհետեւ կատարած աշխատան-
քիդ դատաւորը խիստ է:

Հեփեսոս. — Քու լեզուդ նման է գէճքիդ:

ԿՐԵՍՈՍ. — Թող սիրող չարժի, բայց ինծի
ձի՛ ճեղղարներ յամառութիւնս ու նկարագրի կարծ-
րութիւնս:

Հեփեսոս. — Ա՛լ երթանք, ահա իր բոլոր
անդամները կապուած են:

ԿՐԵՍՈՍ. — Հիմայ տնարգէ՛ս աստուածները, և
պատիւները որ անոնց կը պատկանին՝ հաղորդէ՛
ձիւրեայ էակներու: Մահանացունքն այդ ցաւերէդ
ո՛ր մէկը կարող են թեթեւցնել: Աստուածները քեզ
Պրոմէթէոս (նախատեսող) են անուաներ, որովհետեւ
դո՛ւն պէտք ունիս Պրոմէթէոսի ճը որ սորվիս թէ
ի՞նչպէս այս բաղդէն պիտի ազատիս:

ՊՐՈՄԵԹԵՈՍ. — Ո՛ր եթեր աստուածային, եւ
դո՛ւք՝ արագաթեւ շունչէ՛ր հովերու, եւ դուք՝
սկո՛ւնք գետերու, եւ դուն ծովուն արեաց ձիւնա՛ղ
անհամար, եւ դուն երկիր, Մայր համազոյլից, եւ
դո՛ւն ալ՝ ամենատես սկաւառակ Երկու, օդու-
թեան կը կանչեմ ձեզ. նայեցէ՛ք ինծի, տեսէ՛ք՝ ես
աստուած՝ ի՞նչ ցաւեր կը քաշեմ աստուածներուն
ձեռքէն, տեսէ՛ք ի՞նչ չարչարանքներու ենթար-
կուած՝ անթիւ տարիներով պիտի տառապիմ: Երջա-
նիկներուն նոր տէրը այսպիսի անարժան կապանք
ճը հնարեց ինծի դէմ: Աւա՛ղ, աւա՛ղ, կ'ողբամ
ներկայ չարիքին եւ դեռ գալիքին ալ վրայ: Ի՞նչ
պէս պիտի երեւայ վախճանն իմ տառապանքիս:
Բայց ի՞նչ կ'ընեմ, առաջուց որոշ զիտեմ ինչ որ
սպաւան պիտի բերէ, ու չսպասուած զժբաղդու-
թիւն ճը իմ վրաս չպիտի գայ: Պէտք է սակայն
ըստ կարի համբերութեամբ կրեմ ճակատագրին որոշ-
շած բաղդը, դիմաւորով որ հարկին ուժն անդիմա-
դրելի է: Բայց չեմ կրնար ոչ լսել ոչ չլսել այս
բաղդի ծառին: Որովհետեւ պարզեւներ հայնթայն

ըլլալով մահկանացուներուն, դժբաղդս՝ ընկճուեցայ Հարկէն. հօւրն իր աղբիւրէն գողցայ եւ նարդէսի ծը ցողունին մէջ պահեցի. եւ ան մահկանացուներուն սորվեցուց բոլոր արուեստները եւ անոնց համար եղաւ հնարք ծը բաղձողուտ. այս ոճիրին համար է որ այսպիսի պատիժ ծը կը կրեմ, բաց օղին՝ կապանքներու մէջ դաժուած: Ա՛խ, ա՛խ, աւա՛ղ, աւա՛ղ... Բայց ի՞նչ աղճուկ է, ի՞նչ բռնութեամբ մ'անձանօթ որ դէպ ինձ կը թռչի. աստուած ծըն է թէ մահկանացու ծը թէ ծարղ-աստուած ծը որ կուգայ դէպ ի այս ժայռը հեռուոր՝ իմ ցաւերս դիտելու, ապա թէ ոչ ի՞նչ կ'ուզէ: Տեսե՛ք ահա՛՝ դժբաղդ շղթայակապ աստուածք, այն որ Արամազդի ցատուսն իր վրայ հրաւիրեց եւ տտելի դարձաւ բոլոր աստուածներուն որ Զեւսի պալատը մուտք ունին, այն մեծ սիրոյն համար զոր ցոյց տուաւ մահկանացուներուն: Աւա՛ղ, աւա՛ղ, ի՞նչ է այս թռչուններու աղճուկը զոր նորէն կը լսեմ աւելի ծօտ. օդը կը հնչէ թեւերու թեթեւ բարախումներով: Ամէն ինչ որ կը ծօտեայ՝ ահաբեկ է ինձի:

ՊԱՐԸ (Ովկիանի Աղջիկներուն). — Մի՛ վախ՝ նար, վառնդի այս խոմբը իբր բարեկամ է որ կուգայ դէպ ի այդ ժայռը, հալերուն արագ թռիչովը բերուած, դժուարաւ մեր հօրմէն արածուածին ստանալէ յետոյ: Արաթեւ հովեր զիս հոս առաջ՝ նորդեցին, սրով հետեւ մետաղի աղճուկին թնդինը մեր անձաներուն մինչեւ խորը թափանցեց եւ ինձմէ հեռու վանեց վեհաշուք անօթթխածութիւնը եւ բոկոտն նետուեցայ իմ կառքիս վրայ թեւաւոր:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Աւա՛ղ, աւա՛ղ, ո՛վ աղջիկներ բաղձածին Թեմիսի եւ Հայր Ովկիանին որ անդու ընթացքով ծը երկրիս շուրջը կը թաւալի, նայեցէ՛ք, տեսէ՛ք, ի՞նչպիսի շղթաներով կապուած՝ այս ժայռին բարձրաբերձ կատարին վրայ՝ աննախանձելի պահապանի դեր ծը պէտք է կատարեն:

ՊԱՐԸ. — Կը տեսնեմ, Պրոմեթէոս, եւ սոսկուծի ամպ ծը արտասուալից աչքերուս վրայ կը տարածուի՝ դիտելով մարմինդ որ այս ժայռին վրայ պողպատէ կապանքներու մէջ կը չորնայ. որովհետեւ նոր նաւաղիկներ տէր են դարձեր Ողիմպոսի, ու Զեւս ապօրինաբար կը տիրէ նոր օրէնքներով, ու երբեմնի յարգուածը հիմայ կը ջնջէ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Երանի՛ թէ զիս գետնին տակ գահավիժէր, մեռելներն ընդունող Պոլուտոնի կայանէն ալ աւելի վար, անթափանցելի Տարտարոսին

մէջ, ու հոն անգութ շղթաներով զիս անբախտիւօրէն կապէր, այնպէս որ ո՛չ աստուած մը, ո՛չ սուրիշ մէկը հրճուէր աստուի Բայց հիմայ, օղին խաղալիք, կը տառապիմ դժբաղդս, թշնամիներու ուրախութիւն պատճառելով:

ՊԱՐԸ. — Ո՞րն է աստուածներուն մէջ այն կարծրասիրտը որուն ասիկա հաճելի ըլլար: Ո՛վ Զեւսէն դատ՝ չի կարեկցիր քու ցաւերուդ: Իսկ Զեւսը որ արածութեամբ իր անողոք կամքը կը պարտադրէ, կը ստրկացնէ երկնային ցեղը ու չափաւ ի գաղբի մինչեւ իր օխը չյաղեցնէ կամ՝ մինչեւ ուրիշ մը յաջող դարձուածքով մը ձեռք չանցընէ իշխանութիւնը զոր գրաւելն հիմայ աւելի դժուար է:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Երջանիկներուն տէրը զեւս ինձի պէտք պիտի ունենայ, թէեւ ես անարգուած ըլլամ անդամներս կաշկանդող այս շղթաներուն մէջ. վառնդի ես կրնամ իրեն իմացնել այն նոր դարը որով ան պիտի կապտուի իր մականէն ու պատիւներէն եւ համոզկեր անուշ խօսքերու հրապոյրով ան չպիտի թուլցնէ զիս, եւ իր դաժան սպառնալիքներէն վախճալով՝ երբեք իրեն չպիտի յայտնեմ զայդ. մինչեւ որ զիս չաղատէ այս անգութ կապանքներէն եւ այս անիրաւութեան համար ինձի հատուցած բնելու չհաւանի:

ՊԱՐԸ. — Բանդուգն ես եւ այդ դառն դժբաղդութեանց մէջ իսկ զլուխ չեմ ծռեր ու չափազանց համարձակախօս ես: Բայց սուր վախ մը սիրտս կը չարչարէ. քու վեճակդ կը սոսկացնէ զիս: Ի՞նչպէս պիտի ըլլայ որ տեսնես քու ցաւերուդ վախճանը, որովհետեւ Կրոնոսի որդին դժնդակ բնաւորութիւն մը ու անողոք սիրտ մը ունի:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Գիտեմ որ Զեւս անհաշտ է եւ արդարութիւնը իր կամքին մէջ միայն կը տեսնէ: Բայց օր մը ան պիտի թունայ եւ հարուածներ պիտի կրէ, եւ իր յաճառ զայրոյթը հանդարտեցնելով պիտի փութայ գալ ինձի հետ դաշնակցութիւն եւ բարեկամութիւն հաստատելու:

ՊԱՐԸ. — Ամբողջ եղածը յայտնէ՛, պատմէ՛ թէ ի՞նչ ամբաստանութեամբ Զեւս բեղ բռնելով այսպիսի անարժան ու անգութ ձեւով մը կը չարչարէ. ըսէ՛ եթէ ասիկա քեզ չի նեղեր:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ինձի համար տանջանք ծըն է ատիկա պտոմէլը, ու լռելն ալ տանջանք մըն է. ամէն ինչ ցաւաբեր է իսկ: Աստուածները սկսած

էին իրար ատել եւ պառակտում ճը ծագած էր անոնց մէջ, ոճանք կ'ուզէին կրօնոսը գահընկէց ընել որպէսզի իշխանութեան գլուխը Ձեռս անցնէր, ուրիշներ, ընդհակառակն, կը ճգնէին որպէսզի Ձեռս երբեք չթաղաւորէր. այն ատեն ես իմաստուն խորհուրդներ տուի երկնքի եւ երկրի որդի Տիտաններուն, բայց չկրցայ զոնոնք համոզել. իրենց բուռն հոգիները խորամանկ ճիջոցներն արհամարհէցին եւ կարծեցին թէ զիւրաւ պիտի կարենային յաղթել ուժով: Բայց ծայրս թէժիս եւ երկիրը, ճիս'կ անձ' բազում անուններով, ճէկէ աւելի անգամ ինձի նախագուշակած էին ինչ որ տպագային պիտի կատարուէր եւ թէ պէտք պիտի ըլլար ճկի տիրողներուն յաղթել ոչ թէ ուժով կամ թէ բռնութեամբ այլ խորամանկութեամբ: Երբ իմ խօսքերուս մէջ տոնք կը բացատրէի, վրաս ետաւածք մ'իսկ նետել չհաճեցան: Այս հանգամանքներուն մէջ, լաւագոյնը թուեցաւ ինձի՝ կամովին օգնութեան հասնիլ ձօրս հետ Ձեռսին որ կ'ուզէր իմ օգնութիւնս: Իմ խորհուրդներովս էր որ ան Տարաբորտին ճռալ խորութեանց մէջ փակեց Կրօնոսն իր դաշնակիցներով: Աստուածներու տէրը այսպիսի ծառայութիւններ ինձմէ ստացած ըլլալով հանդերձ, փոխարինեց այլքան անգութ պատիժներով: Որովհետեւ բարեկամներու մասին կասկածելու ակտը կերպով ճը անբաժան է բռնապետութենէն: Գալով ձեր հարցադրման, թէ ի՞նչ է պատճառը որուն համար զիս կ'անարգէ, բացատրե'մ: Հազիւ թէ բազմած էր գահուն վրայ հայրական, աստուածներուն բաժնեց պատիւներ, կազմակերպեց պետութիւնը, ու ոչ մէկ ուշադրութիւն դարձուց զժբախտ ծաշկանացուններուն, այլ կ'ուզէր անոնց ամբողջ ցեղը բնաջինջ ընելէ յետոյ՝ նոր մը ստեղծել: Ու ոչ ոք ասոր գէճ կեցաւ՝ ինձմէ գաւ: Ես համարձակեցայ, ազատեցի ծաշկանացուները շանթահար ըլլալով Պղտատնի կայանը գահալիժութելու վտանգէն: Ասոր համար ահա՝ զժուարակիր ու զժնեռետիլ տանջանքներու ենթարկուած եմ: Որովհետեւ զթացի ծաշկանացուներուն, զիս զթութեան անարժան դատեցին, աչսպէս անողորմ կերպով հետս վարուեցան, եւ այս տեսարանը անպատուարի է Ձեռսին համար:

ՊԱՐԸ. — Ով որ քու ցաւերուդ չի կարեկցիր, Պրոնթե'ւս, ապառաժէ շինուած է ու երկաթէ սիրտ ունի, երանի՜ թէ տեսած չըլլայի, տեսնելով սիրտս կը խշխշայ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Երգարեւ, բարեկամներուս համար՝ զիս տեսնելը կակծալի է:

ՊԱՐԸ. — Երգեօք ըսածէդ աւելի անդին չե'ս անցած:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Այո՛, թոյլ չտուի որ ծաշկանացուներն իրենց վախճանը գուշակեն:

ՊԱՐԸ. — Ի՞նչ դարձան գոտը այդ ցաւին:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Կոյր յոյսը դրի անոնց մէջ:

ՊԱՐԸ. — Մեծ բարիք ճըն է որ ըրեր ես իրենց:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Աակից գաւ, սակայն, հոյրը տուի իրենց:

ՊԱՐԸ. — Ու հիմա ճիօրեայ էակներ ուրեմն տե'ր են փալտն կրակին:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ընչո՛ւշա, անով՝ շատ ճը արուեստներ պիտի սորվին:

ՊԱՐԸ. — Այսպիսի յանցանքներու համար է ուրեմն որ Ձեռս քեզ պատուհասեց եւ անդու ցաւերու քեզ պատապարտեց: Վախճան ճը պիտի չըլլայ՝ այդ տանջանքիդ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ոչ մէկ վախճան՝ եթէ ան չկամենայ:

ՊԱՐԸ. — Յոյս ունի՞ս որ պիտի կամենայ չե'ս տեսներ որ յանցանք գործեր ես, եւ ըսել որ յանցանք գործեր ես՝ հաճելի չէ ինձի ու ցաւաւթի է քեզի: Բայց ձգենք ափկա, գուն ոչ ոք տանջանքեզ ապատում ճը փնտռելու ես:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ընոր համար որ դերձ է տառապանքէ, զիւրին է յորդոր կարդալ ու խրատ տալ անոնց որ զժբախտ են: Ես այս բոլորը զիտէի, յանցանքը կամովին գործեցի. կամովին, չեմ ուրաւնար, եւ օգնելով ծաշկանացուներուն՝ ես ինքզինքս պատժուելու ենթարկեցի: Ընչուշա չէի կարծեր որ այս բարձրաբերձ ժայռերուն վրայ այսպիսի տանջանքներով պիտի ծաշիմ այս անդրադի կատարին վրայ ամայի: Մի՛ ողբաք իմ աշծեան զժբաղդութեանցս վրայ, գետին իջէք եւ իմացէք բողբոջ որ ինձի կը սպասէ, որպէս զի ամէն բան լիովին գիտնաք: Խնդիրքս կատարեցէք, ձեր կարեկցութիւնը շնորհեցէք անոր որ զժբախտ է հիմա. թշուառութիւնը նոյն ձեռով թռչկոտելով կ'երթայ ուրիշ ատեն ուրիշ ճը փաթթուի:

ՊԱՐԸ. — Սիրով կը կատարեմ խնդիրքդ, Պրոնթե'ւս: Թեթեւան իջ'կելով այս արագաթուխաթեւէն ու թողլով օդը որ մաքուր ճանապարհն է

թուշուներուն, ահա կը ծառայեմ այդ սեպ ժառանգին, եւ կ'ուզեմ անմիջապէս լսել քու դժբաղդութիւնները:

ՈՎԿԻԱՆՈՍ. — Երկար ճամբորդութենէ ճը յետոյ, այս սրաթեւ թուշուներ կամքովս՝ առանց սանձի՝ դէպ ի առաջ մղելով, վերջապէս քու ծոց հասաւ: Եւ զիտցիր որ քու դժբաղդութեանդ կը կարեկցիմ: Որովհետեւ ճեր արենակցութիւնը վրաս պարտը կը դնէ այդպէս վարուելու: Բայց եթէ արենակցս ալ չըլլայիր, նորէն բարեկամութիւնս է՛ն առաջ քեզի պիտի տայի: Դուն պիտի տեսնես որ ասիկա ճշմարտ է եւ թէ անտի շողոմանքներ ընելն իմ բնաւորութեանս ճէջ է: Ըսէ ուրեմն՝ ի՞նչ կրնամ ընել քեզի օգնելու համար, երբեք պիտի չկրնաս ըսել որ ՈՎԿԻԱՆԵՆ ասելի ապահով բարեկամ ճը ունիս:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ի՛նչ, դո՛ւն ալ կուզաս հանդիսատես ըլլալ ցաւերուս: Ինչպէս համարձակեցար, թողով անունդ կրող ալիքներն ու ժաշկերու ներքեւ բնութեան ձեռքով փորուած անձաները, դալ այս երկիրը որուն բերքը երկաթն է: Եկար վիճակ տեսնելու թէ ցաւերուս կարեկցելու: Տես, Զեւսի այս բարեկամը, այն որ անոր օգնեց իշխանութեան զլուխ անցնելու, անոր ձեռքէն ի՛նչպէս կը տառապի հիմա:

ՈՎԿԻԱՆՈՍ. — Կը տեսնեմ, Պրոմեթէոս, եւ ինչքան ալ հնարամիտ ըլլաս դուն, կ'ուզեմ քեզի լաւագոյն խորհուրդներ տալ: Ինչպիսիք ճանչցիր եւ նոր վարձուք ճը որդեգրէ՛, որովհետեւ հիմա աստուածներուն վրայ նոր տէր ճը կ'իշխէ: Եթէ միշտ այսպէս ամբարտաւան ու սուր խօսքեր նետես, թերեւ Զեւսը, թէպէտ այս վայրերէն շատ վեր կը բնակի, լսէ քեզ եւ այն ատեն այժմեան ցաւերդ խաղալիք ճը պիտի թուին քեզի: Բայց, ո՛վ դժբաղդ, դապէ՛ այդ բարկութիւնդ եւ ազատմանդ ճիշտը ճը գտնել ծոածէ՛: Ըսածներս թերեւ ճերունի խօսքեր թուին քեզի, բայց կը տեսնես, ո՛վ Պրոմեթէոս, ի՛նչ է ամբարհաւած խօսքերուդ վարձարութիւնը: Զես ուզեր խոնարհիլ, դժբաղդութեան ճէջ զլուխդ չես ծռեր, ու այժմեան ցաւերուդ վրայ կարծես ուրիշներ ալ բարդել կ'ուզես: Մի՛ տքացեր խթանին դէմ, օգտուէ՛ ուրեմն իմ խրատներէս, ու հասկցիր որ ճէկուն հաշիւ չտուող ու խտաբարոյ ինքնակալ ճը կը տիրէ այսօր: Ու հիմա ես կ'երթամ անոր ճօտ ու պիտի ջանամ, եթէ կարենամ, քեզ այս

տանջանքէն ազատել: Բայց հանդարտ կեցի՛ր ու լեզուդ քաշէ՛, չե՛ս զիտեր որ յանդուգն խօսքերը միշտ կը պատժուին:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Երանի՛ քեզի որ դուն ալ ինծի պէս չապառուցար, թէ եւ իմ համարձակութեանս ճանակից եղար, եւ հիմա ե՛տ կեցիր այդ խորհուրդդ, մի՛ դուր տեղ սիրող հատցներ, չպիտի կրնաս դայն ողորդել, ան ոչ ճէկը կը լսէ, զգուշացիր որ հոս եկած ըլլալուդ համար քեզի ալ վընաս ճը չհասնի:

ՈՎԿԻԱՆՈՍ. — Ուրիշներուն տելի լաւ խորհուրդ կուտաս քան քեզի, հիմա իսկ ասիկա գործով ապացուցիր: Բայց զիս ես մի՛ կեցներ իմ ճամբէս: Այո՛, յոյս ունիմ որ Զեւս քեզ այդ տանջանքներէդ ազատելու ջնորհը պիտի ընէ ինծի:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Քու հոգածութեանդ համար շնորհակալ եմ ու երբեք չպիտի դադրիմ ջնորհակալ ըլլալէ, որովհետեւ քու բարեկամութիւնդ ցոյց տալու համար ոչինչ կը խնայես: Բայց ու եւ ջանք մի՛ ըներ ինծի համար, որովհետեւ դուր պիտի ճըղնիս եւ քանքերդ ինծի օգուտ ճը պիտի չբերեն: Հանգա՛րտ կեցիր ու վտանգէ հեռու պահէ՛ քեզ: Եթէ ես դժբաղդ եմ, չեմ ուզեր որ իմ պատճառովս ուրիշներուն ալ զլուխը ցաւի: Ո՛չ, չեմ կրնար առանց ճորճութեւ յիշել բաղդն իմ Ատլաս եղբորս որ, Արեւմուտքի դուռներուն կողմը, իր ուսերուն վրայ կը կրէ երկնքի ու երկրի սիւնը, բեռ զոր դժուար է կրել: Զիրցայ նաև առանց խղճալու տեսնել երկրի որդին, Կիլիկիոյ քարայրներուն բնակիչ, զթացի այդ յանդուգն ճիփոնին վրայ, հորիւրդլուանի այդ հսկային, որ ուժեղ բաղդակի ճը հարստածովը տապալեցաւ. ան բոլոր աստուածներուն դէմ ապստամբեցաւ, իր ահեղ կզակներէն ճահ արտաշնչելով, եւ աչքերը կրակ ճը կ'արձակէին ինչպէս աչքերը Գորգոնային, ու կարծես թէ պիտի յաջողէր խորանակել Զեւսի դօրութիւնը. բայց Զեւսի անմիջապէս խոյսցաւ անոր վրայ, երկինքէն իջնող բուցայտ՝ կայծա՛կը, որ անոր յանդուգն սպառնալիքները լուցուց: Որովհետեւ ճինչեւ իր ընդերքը շանթահարուած՝ ան իր բոլոր ուժը կորսնցուց, եւ հիմա՛ անզօր ճարճին՝ կը պառկի անշարժ, նեղուցին ճօտ, Եսնայի արձատներուն տակ, ճինչդեռ Հեփեստոս կը դարբնէ՛ նստած կատարը լերան, որճէ օր ճը կրակի հեղեղներ պիտի ժայթքին եւ իրենց անդութ ակռաներով Սիկիլիոյ պողպատէ տաշտերը

պիտի լափեն. այսպէս Թիփոն, թէպէտ Զեւսի շանթէն ամենացած, իր կատաղութիւնը պիտի փոխէ հրատոյժոր սլաքներով բոցավառ անյագ յորձանքի ճը: Բայց դուն անփորձ չես ու պէտք չունիս իմ խրատներու: Ապառէ՛ ինքզինքդ ինչպէս որ կրնաս: Իսկ ես իմ բաղդիս պիտի համակերպիմ ձինչեւ որ Զեւսի զայրոյթը ձեղձանայ:

ՈՎԿԻԼԵՆՈՍ. — Ուրեմն չե՞ս ընդունիր, Պրոմէթէոս, որ խօսքերը հիւանդ սրտի ճը դեղ են:

ՊՐՈՄԵԹԵՆՈՍ. — Այո՛, եթէ սիրտն ամոքեն նպատաւոր վայրկեանին ու եռացող սիրտ ճը բռնի չգրգռեն:

ՈՎԿԻԼԵՆՈՍ. — Բայց ի՞նչ վտանդ կը տեսնես սակիս փորձել համարձակելու ձէջ, ըսէ՛:

ՊՐՈՄԵԹԵՆՈՍ. — Ընօգուտ ջանք է և չիճար պաշտամութիւն:

ՈՎԿԻԼԵՆՈՍ. — Զգէ՛ որ այդ հիւանդութենէն բռնուած մնամ, որովհետեւ լաւագոյնն այն է որ ճարդ իմաստուն ըլլայ առանց ցոյց տալու:

ՊՐՈՄԵԹԵՆՈՍ. — Այդ յանցանքդ ինձի պիտի վերագրուի:

ՈՎԿԻԼԵՆՈՍ. — Կը հասկնամ, կ'ուզես որ պարգւալէս տունս դառնամ:

ՊՐՈՄԵԹԵՆՈՍ. — Կը վախնամ որ վրաս թափած արցունքդ բու վրադ թշնամութիւն չհրաւիրէ:

ՈՎԿԻԼԵՆՈՍ. — Թշնամութիւնն անո՞ր որ ամենակալ զօրութեան գահուն վրայ դեռ քիչ առաջ բազմեցու:

ՊՐՈՄԵԹԵՆՈՍ. — Զգուշացիր որ չգրգռես զայն:

ՈՎԿԻԼԵՆՈՍ. — Քու գործողութիւնդ, Պրոմէթէոս, դատ ճըն է:

ՊՐՈՄԵԹԵՆՈՍ. — Գնա՛, շո՛ւտ ըրէ, և այդ ողիւ պահէ:

ՈՎԿԻԼԵՆՈՍ. — Կ'ընեմ ուղածդ, ահա ճամբայ կ'ելլեմ. արդէն իսկ այս քառտանի թռչունն իր թեւերով կը քերէ լայնարձակ ճանապարհն օդին և անշուշտ յօժարակամ պիտի երթայ հանդիլ իր յատուկ գոմին ձէջ:

ՊԱՐԸ. — Կը խղճամ, Պրոմէթէոս, գործողութեանդ վրայ. արցունքի առուակ ճը իմ ակար աչքերէս կը հոսի և իր խոնաւ աղբիւրով այտերս կը թրջէ. որովհետեւ Զեւսը, ըստ իր օրէնքին՝ անազորմաբար ինքզուրեւով, հին աստուածներուն վրայ գոռոյ ձական ճը՝ կը տարածէ:

Եւ ահա ամբողջ այս երկիրը հեծեծիւններով կը թնդայ, ամենքը կ'ողբան քու և եղբայրներուդ հինաւուրց շուքն ու վեհութիւնը, և բոլոր ճահկանացուները որ Ասիոյ նուիրական հողին ճօտիկ կ'ապրին՝ քու տառապանքներուդ կը կարեկցին:

Կ'ողբան նաեւ՝ Կողքիս բնակող ռազմատէր կոյսերը և խումբն Սկիթացւոյ որ Մեթիսեան ճահիճին շուրջ, աշխարհիս հեռաւորագոյն ճայրը կ'ապրին,

Եւ Արաբիոյ ցեղը պատերազմիկ, և անոնք որ Կովկասի ճօտ բարձր ու սեպ ամբողջ ճը կը բնակին, վայրա՛գ դունդ՝ սրածայր նիզակներով զինուած:

Ես արդէն տեսած էի աստուածներէն ուրիշ ճը՝ գործողութեան ճառնուած, պողպատէ կապանքներուն չարհարանքին ձէջ կապկալուած, Ատլաս Տիտանը, որ իր ահեղ ուժովը կոնակին վրայ կը կրէ՝ ճիշտ հեծելով՝ երկինքն ու իր բեւեռը. և ավերակները կը ճռնչեն թաւալելով, անդունդը կը հեծէ ու Պոլսոսնի սեւ անձաւը հողին տակ կը սարսուռայ ու գետերու սրբազան ակունքները աղեխարշ ցաւով ճը կը հառաչեն:

ՊՐՈՄԵԹԵՆՈՍ. — Ի՛նչ կարճէք թէ լուրիւնս արհամարհանքի կամ հպարտութեան նշան ըլլայ, այլ՝ տեսնելով զիս այսպէս անարգուած՝ ես իմ ձէջս ինքզինքս կ'ուսեմ: Եւ սակայն ինձմէ՛ զատ ո՞վ է որ այդ նոր աստուածներուն բաշխեց ամբողջապէս այն պատիւները զոր հիճա ունին: Բայց չեմ ուզեր ասոնց վրայ խօսիլ, որովհետեւ դուք գիտէք արդէն: Իճայէք սակայն թէ ի՞նչ ցաւերու տակ ճահկանացունին ընկճուած էին, և թէ ի՞նչպէս անոնք որ առաջ ապուշ էին՝ ես խելացի դարձուցի և տէր իրենց բանականութեան: Լսիկա կ'ըսեմ, ոչ թէ անոնց դէմ ո եւ է գանգատ ունենալուս, այլ բացատրելու համար լարիքը զոր անոնց ըրի. առաջ կը նայէին ու չէին տեսներ, կը լսէին ու չէին հասկնար, այլ՝ նման երազներու ուրուականներուն՝ երկար ատենէ ի վեր ամէն բան կը շփոթէին, ու չէին գիտեր ոչ աստղճը, ոչ տղիւսը գործածել արեւուն տակ տուներ շինելու համար, այլ հողին տակ, արագաշարժ ճրջիւններուն պէս, անձուներու անաբեւ խռոզներուն ձէջ կը բնակէին: Ոչ ձէկ որոշ նշանով կրնային զանազանել ձճեռը, ոչ ալ ճաղկեալ գարունը, ոչ պողպարեւ ամառը, այլ ամէն ինչ՝ կ'ընէին անդիտակցաբար, ձինչեւ որ ես իրենց զխեղ տուի աստղերուն ճաղուճը և անոնց ճայրածուար

որ տեղի դժուար է գիտնալ: Եւ իրենց համար հընարեցի թուաբանութիւնը, գեղեցկագոյնը գիտութեանց, գիրքերու հնարքն իրենց բաշխեցի, եւ սորվեցուցի գործածել յիշողութիւնը, Մայր Մուսաներուն որ արուեստները կը ստեղծեն: Եւ ե՛ս ե՛մ որ է՛ն առաջ անասունները գերիի պէս լուծին կապեցի որպէսզի իրենց ձարձկնալը ձարդոց տեղը բռնեն անոնց ծանր աշխատանքներուն ձեջ. կառքերուն լծեցի ձիերը՝ սանձին հլու դարձած, ամենափարթամ պերճանքին իրր զարդ. եւ ե՛ս ե՛մ որ հնարեցի վուշէ թեւերով նաւակառքերը որ ծովերը կը կորեն կ'անցնին: Այսքան հնարքներ ձարդոց շնորհեցի, եւ սակայն դժբաղդո՝ ծիջոց չեմ գտներ վերջ ճը դնելու ցաւերուն որոնցմով հիմա կը տառապիմ:

ՊԱՐԸ. — Անարժան դժբաղդութիւն ճըն է՝ որ կը կրես. խելքդ կորսնցուցած կը դանդաջես եւ ինչպէս գէշ բժիշկ ճը որ հիւանդ է ինկած՝ կը վհա-տիս եւ ցաւիդ դեղը չես գտներ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Դեռ ծախի բրէ՛, եւ տեղի եւս պիտի սքանչանաս իմանալով թէ տակաւին ի՛նչ արուեստներ ու հնարքներ եւ ի յոյս բերի: Երբ ձեկը հիւանդ իշնար՝ ոչ ձեկ դեղ չկար, ոչ բերնէն առնելու, ոչ շփումներ բնելու, ոչ ալ խմելու, այլ դեղի պակասէն ամենքը կը կորչէին: Ես, եւ այդ է ճեմագոյն բանը զոր բրած եմ: ցուցուցի ծահկանացուներուն փրկարար բաղադրութիւնները որոնցմով բոլոր հիւանդութեանց կը յաղթեն: Ու կարգադրեցի դուշակութեան բաղձաթիւ տեսակներ. է՛ն առաջ ես եմ որ զանազանեցի երազներուն ձեջէն ճշմարիտ տեսիլները եւ բացատրեցի անոնց դժուարամեկնելի իմաստը, եւ ճշգրտօրէն լուսարանեցի ճամբորդութեան ընթացքին յայտնուած նշանները, թռիչք կեռ ծագիլներով հաւքերուն՝ որոնց իւրաքանչիւրն ըստ իր բնութեան՝ բարեգուշակ է կամ չարագուշակ, եւ թէ ի՞նչ տեսակ անունդ անոնցմէ իւրաքանչիւրը կ'առնէ եւ ի՞նչ են իրենց տեսութիւններն ու սերերն ու իրենց համախմբումները. սորվեցուցի թէ ի՛նչպէս աղիքներն իրենց փալցունութեամբ եւ իրենց գոյնին տեսակով, եւ լեարդին ու ձագձին ձեն ու գոյնը՝ տատաւաններուն կրնային հաճելի ըլլալ. ու անոնց ողնայարն ու ծարպոտ գիտները կրակին վրայ տարածելով, ծահկանացուներն առաջնորդեցի դժուարին գիտութեան ճը ու երեսն հանեցի գուշակութիւնները հուրին որ ձինչեւ այն ատեն անյայտ կը մնային: Ահա ինչ որ բրի. եւ ո՛վ, տակաւին, կրնայ

պարծենալ թէ ինձմէ առաջ գտած է հոգին տակ ծածկուած բարիքները, սրտյրբ, երկաթը, արծաթն ու սոկին. ո՛չ ձեկը անշուշտ, եթէ չ'ուրիշ խորեքայի տեղ անցնի: Մէկ խօսքով, գիտցիլ, թէ ծահկանացուները Պրոմեթէոսին է որ պարտական են իրենց բոլոր արուեստները, որոնց այժմ ծանօթ են:

ՊԱՐԸ. — Հարկ եղածէն աւելի օգներ ես ծահկանացուներուն, ու հիմա դժբաղդութեանդ ձեջ ճի՛ յուսահատիր: Ես յոյս ունիմ որ այդ կապանքներէն ազատելով նորէն Զեւսին չափ զօրաստը պիտի գտնաս:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Այդպէս չէ որ սրտած է ամէն ինչ կարգադրող ճակատադիրը. այլ, հաղար ցաւեր ու անջանքներ կրելէս ետքն է որ պիտի ազատիմ շղթաներէն. արուեստը շատ աւելի տկար է քան հարկը:

ՊԱՐԸ. — Ո՛վ կը բռնէ դեկը հարկին:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Երեք Պարկաները եւ Երկն-նիսները որ ոչինչ կը ծռնան:

ՊԱՐԸ. — Զեւսն ուրեմն անոնցմէ տեղի՛ տը-կա՛ր է:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Այո՛, ան չի կրնար խուսա-փիլ ճակատադրէն:

ՊԱՐԸ. — Ի՞նչ կրնայ ըլլալ անոր ճակատադի-րը, եթէ ոչ իշխել ճիշտ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Մի՛ հարցներ, չպիտի գիտ-նաս:

ՊԱՐԸ. — Ինչ որ կը ծածկես, ահաւոր գաղա-նիք ճ'ըլլալու է:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ուրիշ բանի վրայ խօսէ՛, ժամանակը չէ յայտնելու, այլ պէտք է բոլորովին ծածուկ պահուի, որովհետեւ այդ պաղտեիքը պա-հելով է որ շղթաներէն եւ անարգ տանջանքներէն պիտի ազատիմ:

ՊԱՐԸ. — Թող Զեւս որ ամէն բան կը վարէ, իր ուժն իմ տենչանքներուս դէմ չհամէ. թող երբեք չգաղբիմ աստուածները պատուելէ՛՝ ճանապարհով բարեպաշտ ողջակէզներուն, իմ հօրս Ուկիիանտի ճշտայնորդ ալիքներուն ձօտ. թող երբեք խօսքերով չճեղանչեմ եւ թող այս ցանկութիւնն իմ ձեջս մնայ եւ երբեք չանհետանայ:

Քաղցր է ունենալ կեանք ճը երկարատեւ՝ վըս-տահութիւնն ամբայնող յոյսերու ձեջ, ծաքուր հա-ճոյքներով հոգիւ պարուրելով: Բայց կը դողամ քեզ հաղար ցաւերով բղբառած տեսնելով: Դսն Զեւսէն

չվախար, Պրոմէթէոս, եւ քու բնական հակումդ հետեւելով՝ ծաղկանացուներուն շատ պատիւ բերի:

Տե՛ս, բարեկամս, ո՛րքան հետեւանքը տխուր եղաւ. բռե՛, ի՛նչ պաշտպանութիւն կրնաս այդ անպատէճ ետեւերէն սպասել. չտեսա՞ր այն ապիկար թուլութիւնը որ՝ ինչպէս երազի ձեջ՝ ծաղկանացուներուն կոյր ցեղը կը կաշկանդէ: Երբեք անոնց ծրագիրները պիտի չկրնան խանգարել կարգը զոր Զեւս հաստատած է:

Ահա ինչ որ հասկցայ, Պրոմէթէոս, տեսնելով քու ազնուար Ծախտապիրը: Ի՛նչպէս երբը զոր այսօր կ'երգեմ, տարբեր է հարմարեցէն զոր կը կը ծրմնէի հարմարեցիլ որը՝ բաղանիքիդ ու անկողնիդ շուրջ, երբ պարզեւներով Հեփիստէս քոյրս համարելով քեզի անկողնակից ամուսին առի:

ԻՅ. — Ո՛րն է այս երկիրը, ո՛ր ցեղը հոս կը բնակի: Ո՛վ է որ կը տեսնեմ այս ճրկակոծ ժայռին վրայ, շղթաներու ձեջ կաշկանդուած: Ի՛նչ յանցանքի համար այսպիսի պատիժ ճը կը կրես: Ըսէ՛ ինձի՛՝ զժբաղդիս՝ թէ երկրի ո՛ր ճառին ձեջ է որ կը թափառիմ: Ա՛խ, ա՛խ, աւա՛ղ, աւա՛ղ, նորէն բորեւս ճը, երկրի որդի Երգոսի ստուերը, զիս կը խայթէ. հեռացո՛ւր զայն ինձէ, ո՛վ Երկիր. կը դողամ տեսնելով հարկաւորացեայ հովիւր. ան կը քաշէ՛ իր նենդ նայուածքով եւ որ ծաղուլնէն իսկ յետոյ հողին ձեջ ծածկուած չի մնար. դուրս կ'ելլէ զօրիքէն ու զիս զժբաղդս կը հալածէ, եւ զիս անօթի կը թափառեցնէ ծովափնեայ աւաղներուն վրայ:

Սրկնող սրուն խողովակները ճեղրածոճով ճիւղած են, թճրեցուցիչ ճեղքի մը կը հառաչէ: Ա՛հ, ա՛հ, աւա՛ղ, աւա՛ղ, ո՛ւր կը տանին զիս իմ ատանդական դեգերումներս: Ի՛նչ յանցանք, ո՛վ Կոսմոսի որդի, ի՛նչ յանցանք գտար իմ ձեջս, որ զիս այս բաղդին դատաւարեցիր: Ա՛հ, ա՛հ, եւ ինչո՞ւ այսպէս սոսկումներով կը տանջես ինձի պէս խելացնոր զժբաղդ մը: Եյրէ՛ զիս քու կրակովդ, կամ հողին ձեջ թաղէ՛ զիս, կամ կեր նետէ՛ զիս ծովային հրէշներուն, ճի՛՝ ճերմեր խնդրանքներս, ո՛վ Թագաւոր: Իժ երկար թափառումներս զիս որդէն բաւական ճարգեցին, բայց չեմ կրնար իմանալ թէ ե՞րբ պիտի ազատիմ այս չարչարանքէն: Լսէ՛ ձայնը երինջի փոխուած աղջկան:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Կրնա՞մ ծովի չընել բորեւէն հալածուած աղջիկը, Ինչքոսի դուստրը, որ Զեւսի

սրտին ձեջ սիրոյ կրակը ձգեց եւ ատելի դարձաւ: Հերային որ զայն անվերջ ու սպառիչ թափառումի ճը դատաւարեց:

ԻՅ. — Ո՛ւրիկց սորվեցար հօրս անունը, ըսէ՛ զժբաղդիս, ո՛վ ես դուն, ո՛վ ես որ զժբաղդ մ'ըլլալով՝ այսքան ճիշդ գիտես իժ զժբաղդութիւնս. ի՛նչպէս իժոցար աստուածատուր պատուհասը որ ձոյեցին խայթոցներով պատուտելով զիս ուժասպառ կ'ընէ: Աւա՛ղ, աւա՛ղ, ես եկայ հոս, անօթութենէն ճորակուած, ցատկելով ու վազելով, Հերայի նախանձաւ կատաղութեանը զոհ: Ո՛ր զժբաղդը երբեք ինձի չափ տառապեցաւ: Բայց խօսէ՛ առանց դարձածքի, ըսէ՛ դեռ ի՛նչ տանջանքներ վերապահուած են ինձի, եւ ի՛նչ է դարձանն այս ցաւերուս, ըսէ՛, եթէ գիտես, խօսէ՛, ցոյց տո՛ւր ճշտաթափառ զժբաղդիս:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Պիտի բռն յատկորէն ինչ որ կ'ուզես գիտնալ, պիտի խօսիմ առանց առեղծուածային ձեւերու, պարզօրէն, ինչպէս վաշել է խօսիլ բարեկամներու: Եյն որ կը տեսնես, հօրը ծաղկանացուներուն պարզեւող Պրոմէթէոսն է:

ԻՅ. — Ո՛վ դուն որ բոլոր ծաղկանացուներուն բարեբաւն եղար, զժբաղդ Պրոմէթէոս, ի՛նչ պատճառաւ այս տանջանքները կը կրես:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Դեռ նոր վերջացուցի իժ չարչարաններուս ցաւազին պատճութիւնը:

ԻՅ. — Ու ինձի այդ շնորհը պիտի չընե՞ս:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Ի՛նչ շնորհ կ'աւգես, խօսէ՛, ամէն ինչ պիտի իմանաս ինձէ:

ԻՅ. — Ըսէ՛ թէ ո՛վ քեզ այս սեպ ժայռին կապեց:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Մէկ կողմէ՛ Զեւսի վճիռը, ճիւս կողմէ՛ Հեփեստոսի ձեռքը:

ԻՅ. — Եւ ի՛նչ յանցանքի պատիժն է որ կը կրես:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Ինչ որ ըսի բաւական է:

ԻՅ. — Դռնէ ըսէ՛ զժբաղդիս թէ ե՞րբ պիտի գայ վախճանն այս թափառական կեանքիս:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Ըստ չղիանալո աւելի լաւ է քան գիտնալը:

ԻՅ. — Ո՛րքան ատեն պիտի տառապիմ, ճի՛՝ ծածկեր, ըսէ՛:

ՊՐՈՄԵԹԵՒ. — Այդ շնորհը քեզի չեմ ճեբժեր:

ԻՅ. — Ինչո՞ւ կ'ուշանաս ամէն ինչ յայանելու:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ձկանաթիւն չէ, բայց կը վախճանամ որ սիրտդ կը վրդովեմ:

ԻՍ. — Պէտք եղածէն աւելի հոգածու մի՛ ըլլար ինձի հանդէս:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Քանի որ կ'ուզես, պէտք է խօսիմք. մօտիկ ըրէ՛ ուրեմն:

ՊԵՐԸ. — Կեցի՛ր. ինձի ալ շնորհ ճը ըրէ՛, նախ իմանանք ասոր ցաւը. թող ինք պատմէ իր աղետալ զժբաղդութիւնը, ու թող յետոյ բենէ իմանայ ինչ որ դեռ ունի տառապելիք:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Քեզի անկ է, Իօ, ասոնց այս շնորհն ընել, արդէն չէ՞ որ քու հօրդ քոյրերն են: Ու հաճելի է ցաւերը պատմել ու ողբալ՝ երբ զիտես որ ունկնդիրները պատրաստ են արցունք թափելու:

ԻՍ. — Ի՞նչպէս կրնամ ձեր ուզածը ճերմել: Պիտի որոշապէս իմանաք ուրեմն ինչ որ կը փափաքիք, թէեւ շատ տաժանելի է ինձի պատմել թէ պատուհասն ի՞նչպէս երկնքէն վրաս եկաւ եւ թէ ի՞նչպէս դէժքս փոխուեցաւ: Գիշերային տեսիլներ, անդադար, ի՞նչ կուսական առանձնոցիս մէջ թռչտելով, ինձի քաղցր խօսքեր կ'ուզէին. «Ո՛վ երանելի աղջիկ, ինչո՞ւ կը յաճատիս կուսութիւնդ պահել՝ երբ կարող ես ամենէն փառաւոր ամուսնութիւնը կնքել, վասնզի Ձեռս բեզի համար ցանկութեան կրակով կը վառի, և կ'ուզէ քեզի հետ Կիսրիսի հաճոյքները բաժնել՝ աղջիկ, մի՛ արհամարհեր Ձեռի անկողինը, դուրս ելի՛ր և դնա՛ր դէպ ի Լերնի արդաւանդ մարտագետինը, դէպ ի հօրդ հօտերն ու գոմը, որպէս զի Ձեռի ցանկաւառ աչքը խաղաղի »: Ամէն գիշեր, եղկելիս՝ այսպիսի երազներով հալածուած էի, մինչեւ որ համարձակեցայ հօրս պատմել այդ երազները, և ան մէկէ աւելի անգամ մարդ զրկեց թէ՛ Դելփիս և թէ՛ Դոդօնէ, որպէս զի իմանայ պատգամը, թէ ի՞նչ ըսելու կամ ընելու էր տառաւածներուն հաճելի ըլլալու համար: Իրեն բերին պատգամներ երկրիմի, մթին ու դժուարածեկնելի: Վերջապէս եկաւ պատգամ ճը, որ անոր որոշապէս կը հրամայէր զիս վանել իր պալատէն ու ձեր հայրենիքէն, որպէսզի մինաւորիկ թափառէի մինչեւ ծայրն աշխարհիս, եւ եթէ չհնազանդէր, Ձեռի փառալինացայտ կայծակը պիտի դար եւ ձեր ամբողջ տոհմը պիտի ջնջէր: Ապոլոնի այս պատգամին դուրս ծախով, հայրս զիս վանեց պալատէն, հա՛ կառակ իր կամքին, հա՛կառակ իմ կամքիս. բայց

Ձեռի զօրութիւնը կը ստիպէր զայն այս բանութիւնը զործելու: Եւ խիստն դէժքս ու բանականութիւնս կ'ալլափոխուէին, ու եղջիւրներ կը բռնէին զուսիս, եւ սրախալթ բարեխէ մը խածառուած՝ մօլեղին ուսուցներով կը նետուէի դէպ ի Կենքրէի քաղցրահամ ջուրերը եւ դէպ ի Լերնեան բարձունքները, ու Երկրի որդի հովիւ ճը, անողորմ Երգօրը, կը հետեւէր ինձի, անթիւ աչքերով քայլելու լրտեսելով: Բայց յանկարծ անակնկալ հարուած մը զայն կենսագործ ըրաւ, ու ես, բարեխէն միշտ խայթուած, երկրէ երկիր կը թափառիմ: Ահա՛ ինչ որ մինչեւ հի՛մա պատահեցաւ ինձի. բայց եթէ կրնաս ըսել ինչ որ դեռ ունիմ քաջելիք, ըսէ՛ ինձի, ու վրաս գթալով՝ մի՛ խարեր զիս սուտ խօսքերով, որովհետեւ սուտ խօսքերն ամենէն գէշ ժանապախն են:

ՊԵՐԸ. — Ահ, ահ, բաւական է, լու՛ւ, երբեք չէի կարծեր թէ ականջս այսպիսի տարօրինակ պատմութիւն մը պիտի լսէր եւ թէ այսքան զմեռտեսիլ ու անտանելի ցաւեր, ամաճանքներ, սոսկումներ երկաւայրի սուրով մը հողիս պիտի սառեցնէին: Աւա՛ղ՝ աւա՛ղ, ո՛վ ճակատագիր, ո՛վ ճակատագիր, Իօ՛ր զժբաղդութեանն ի տես՝ կը զողամ...

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Դեռ չիմացած կը հեծես, դիւրայայց ես դուն, սպասէ՛ որ ամբողջն իմանաս:

ՊԵՐԸ. — Խօսէ՛, յայտնէ՛ իրեն ինչ որ կ'ուզէ իմանալ. քաղցր է հիւանդին սրտը զիտնալ առաջուց թէ ի՞նչքան դեռ ունի տառապելիք:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ձեր նախորդ խնդիրքը զիւրաւ ընդունեցայ: Կ'ուզէիք նախ իրմէ խի իմանալ իր փորձանքներուն պատմութիւնը. լսեցէք հի՛մա թէ սակաւին ի՞նչ ցաւեր ձերա կը պատրաստէ այս աղջկան: Եւ դուն, դո՛ւտար Ինաքոսի, ըսելիքներս միտքդ պահէ՛, որպէս զի թափառմանդ վախճանն իմանաս: Այս վայրերէն հեռանալուդ, քաղցրդ պիտի ուզդես դէպ ի դռներն Երեւելքի, անհերի, ամայի դաշտերուն մէջէն. պիտի հասնիս վաշկատուն Սկիւթացոց մօտ որ բարձրադիր տեղումք ամուր անիւներով սալերու վրայ զետեղուած ոգուհիւս սունկերու մէջ կը բնակին եւ սրաթուխ ոլորքներով զինուած են: Մի՛ ծօտենար անոնց, այլ անոնց երկրէն անցիր՝ հեծե՛ծաղին փշրուող մոլուն ապառաժուտ ափունքներէն յառաջանալով: Ըսիս կողմդ պիտի դանես Բալլրները որ՝ երկաթ կը զարբենեն. պէտք է խուսափիս անոնցէ, վասն զի վայրենի են

և անհիշերնեկալ: Պիտի Հասնիս Հիպրիսաէս (1)
(Հպարտ) դեռին ծօռ, որ իր անունը կ'արդարացնէ.
ձի' փորձեր անոր ծիւս կողմն անցնի, վասն զի
անոր անցքը դժուար է, էինչեւ որ Հասնիս Կով-
կաս, բարձրագոյնը լեռներուն, ուրկից աչգ զեւը
բռնուն խոյանքով լերան կատարէն իսկ կը ժայթքի:
Այլ պէտք է որ երկնադրացի սարերէն անցնելով,
խջնես դէպ ի Հօրաս, ուր պիտի գտնես ոսղծիկ
գունդը այրատեսչ Ամագաններուն որ օր ծր պիտի
Հաստատուին Թեմիսկիւրա, Թերմոպոլիս ծօռ, ուր
Պանտոսի դաժան կզակը կը ցցուի, Սալմիթէսը, նա-
ւորինքու սարսափ աղղղոյ ասպնջականուհի, նաւե-
րու խորթ ծայր: Էնոնք քեզ պիտի առաջնորդեն
յօժարակամ: Այդպէս պիտի Հասնիս Կիմմերեան
պարանոցը, ճինչեւ նեղ դուռը Մէսսիքեան նեղու-
ցին. պէտք է որ անվախ սրտով անցնիս նեղուցէն,
ճահկանացունքը յախտեան պիտի պաշեն քու աչգ
անցքիդ յիշատակը, որմէ Վոսփորն իր անունը
պիտի ստանայ: Այն ատեն Եւրոպայի Հողը ձգելով
Ասիական աշխարհը պիտի անցնիս: Այս ամենուն
ձէջ՝ աստուածներուն թողաւորը ձեծապէս անգութ
չի' թուի ձեզի: Ինքը՝ աստուած ըլլալով ուղեց
այս ճահկանացու աղջկան ծխանալ, և ահա զայն
ա'յսքան ցաւերու տակ կ'ընկճէ: Աղջիկ, դուն ան-
սիրտ խօսեցեալ ճըն է որ գտեր ես, որովհետեւ
քու զգաղով թխանցող դեռ սկիզբն է որ ճիւղն
իմացար:

ԻՅ. — Իհ, վա՛յ ինձի:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Կ'ողբա՞ս նորէն ու կը հե-
ծե՞ս. ի՞նչ պիտի ընես երբ իմանաս մնացեալ ծառը
չարհարանքներուդ:

ՊԱՐԸ. — Ուրեմն դեռ ուրիշ զգրախառնութիւն
նե՞ր ալ ունիս իրեն իմացնելիք:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Անխուսափելի աղէտներու
ծրկայցոյց ծո՛վ ծածրողջ:

ԻՅ. — Ի՞նչ շահ ունիմ ուրեմն սպրիկէ. ինչո՞ւ
անձիջապէս ինքզինքս վար չեմ նետեր այս սեւ
ժայռէն, որպէսզի սա ճածրուն վրայ ջախջախու-
լով աղատիմ բոլոր ցաւերէս: Որովհետեւ լաւագոյն
է ձեզ անգամէն ձեռնիմ քան կեանքիս բոլոր օրե-
րուն ձէջ չարհարութիւն:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Հապա ի՞նչ պիտի ընէիր եթէ
իմ տանջանքներս կրկնու ստիպուած ըլլայիր, ես

որուն բազըլ արդիւած է ձեռնիլ. ճահը տառա-
սունքներուս վերջ պիտի գնէր, ճինչդեռ անոնք
ո եւ է վախճան պիտի չտնեհան ճինչեւ որ Զեւս
զահընկէց չըլլայ:

ԻՅ. — Ուրեմն օր պիտի գայ որ Զեւս պիտի
զահընկէ՞ց ըլլայ:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Դուն պիտի ուրախանայիր
կարծե՛մ աչգ անկուծը տեսնելով:

ԻՅ. — Ի՞նչպէս չէ, ես որ այնքան սոսկալի
ցաւ կը քաշեմ Զեւսին ձեռքէն:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Այո՛, տախկա՛ պիտի ըլլայ,
վստահ եղի՛ր:

ԻՅ. — Ո՞վ զայն պիտի կապաէ իր բանաւորա-
կան ճականէն:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Ինքն իսկ՝ իր յիմարու-
թեամբ:

ԻՅ. — Ի՞նչ կերպով, ըսէ՛, եթէ մեաս ծր
չկայ:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Ամուսնութիւն ծր պիտի կնքէ
որ զխուն փորձանք պիտի բերէ:

ԻՅ. — Աստուածուհիի՛ ծր հետ թէ ճահկանա-
ցուի ծր:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Ինչո՞ւ կը Հարցնես. տախկա
չեմ կրնար ըսել:

ԻՅ. — Աչգ ամուսի՛նն է որ զինքը զահընկէց
պիտի ընէ:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Էն պիտի ծնի որդի ծր հօր-
ձէն աւելի զօրեղ:

ԻՅ. — Ու չի՞ կրնար այս ճակատադէն խու-
սափիլ:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Ոչ առաջ քան այս շղթա-
ներէն ազատիլս:

ԻՅ. — Ո՞վ է այն որ Հակառակ Զեւսի քեզ
պիտի ազատէ:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Վճռուած է որ քու սերուն-
դէդ ձէկը պիտի ընէ զայդ:

ԻՅ. — Ի՞նչ կ'ըսես, իմ որդիներէս ճի՞ն է որ
քեզ պիտի ազատէ:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Այո՛, երբորդ որդին տասնե-
րորդ սերունդին:

ԻՅ. — Աչգ սրտղաճող զխրահասկանալի չէ:

ՊՐՈՐԹԵԹԵԻՍ. — Ի՛նչ ջանար զխոնալ քու
տաղալայ զգրաղպութիւններդ:

ԻՅ. — Խոստանալէ յետոյ՝ ձի՛՛ ճերմեր:

(1) Նփրաս:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Երկու յայտնութիւններէն ձին ձիայն պիտի ընեմ բեղի:

ԻՍ. — Ո՞րը, թո՛ղ որ ես ընտրեմ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Կը հաւանի՛մ: պիտի ընեմ որոշապէս՝ կա՛մ ինչ որ դեռ դուն ունիս տառապիլիք, կա՛մ թէ ո՞վ զիս պիտի ազատէ:

ՊԱՐԸ. — Ըստնցմէ ձին անոր ընէ՛, ա ձիւն ինծի Մի՛ արհամարհեր խնդրանքս: Յայտնէ՛ անոր իր ամենաքնքերուն մնացորդը եւ ինծի քու ազատիլը:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Քանի որ այդքան կը փափաքիր, կը հաւանիմ: Պիտի ընեմ ինչ որ կ'ուզէք: Նախ քեզի պիտի պատմեմ, Իօ, քու վաղքերդ տենդայոյց. ձաքիյ պատմական վրայ լաւ դրոշմէ դանդ:

Երբ անցնիս նեղուցէն որ երկու աշխարհներն իրարմէ կը բաժնէ, յառաջացիր դէպ ի լուսաշող ելքն արեւուն. հեռանալով ճոնհաճայն ծովէն, պիտի հասնիս Կիւթենէի Գորգոնեան դաշտերը ուր կը բնակին Փորկիդները, երեք պառաւ աղջիկներ, Կարապի դէճքով, որ երեքը ճէկանց ձիայն ձէկ աչք ու ձէկ ակռայ ունին եւ որոնց վրայ երբեք նայուածք ճը չեն նետեր ո՛չ արեւը ճառագայթարձակ, ո՛չ լուսինը գիշերածեմ: Անոնց ձօտ կը կենան իրենց երեք քոյրերը, Գորգոնները թեւաւոր, օձափարս, ճարպոց համար արհաւիրայից եւ որոնց ոչ ձէկ ճահկանացու կրնայ նայիլ առանց կեանքի շունչը կորսնցնելու: Ասոնք կ'ըսեմ որպէսզի այդ փտանդէն զգուշանաս: Բայց ահա՛ ուրիշ ահուկի տեսարան ճը. Կորճաւիճներն են՝ սրացող, Զեւի շուններն անձայն փախի՛ր անոնցմէ: Խոստալէ՛ նաեւ Արիւճասպնեղէն, այդ ձիականի ձիաւորներէն որ կը բնակին Պղոտանի սակեհոս ջուրերով գետին եղերքը: Ըլլայ որ անոնց ձօտեհաս: Պիտի հասնիս երկիր ճը հեռաւոր, սեւածորթ ժողովուրդի ճը ճէջ որ կը բնակի աղբերակին ձօտ արեւուն, հոն ուր կը հոսի գետն եթովպական: Յառաջացի՛ր ատոր սփռնեղներէն ձինչեւ որ հասնիս ջրվէժը ուր նեղուց, Բիբլիսի լեռանց կատարէն, կը հոսեցնէ իր ճեմարոյ ջուրը քաղցրահամ: Ան քեզ պիտի առաջնորդէ իր ջուրերովը կաղճուած երկիր ճը եռանկունաճեւ ուր ճակատագիրը վճռած է որ դուն, Իօ, բնակիս ու սերունդներ հասցընես: Եթէ այս ըսածներուս ճէջ կան ձաթ ու դժուարահասկանալի կէտեր, կրկնէ՛ եւ բացատրութիւն ուղէ՛. պէտք եղածէն աւելի ժամանակ ունիմ:

ՊԱՐԸ. — Եթէ տակաւին բան ճը ճուցած ես այս աղջկան ապագայ ցաւատանջ թափառանցը պատճութենէն, ըսէ՛. խի եթէ ամէն ինչ ըսած ես արդէն, յիշէ որ ճեր հարցումին ալ պատասխանել խոտացար:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Իօ իճացաւ իր թափառանց վախճանը: Բայց որպէսզի համոզուի թէ իմ խօսքերս անհիմ չեն, պիտի ընեմ իրեն այն տառապանքները զոր կրեց հոս գալէ առաջ. առիկա պիտի հաստատէ ձինչեւ ցարդ ըսածներս: Եղածներուն ճեմ ճարը ճէկրի կը դնեմ ու կ'անցնիմ խիլոյն նորագոյն դէպքերուն:

Դուն, Իօ, հասար երկիրը Մոլոսներուն, բարձրադիր Դոլոնէին ձօտ, ուր են պառագամ ու թուռավայրը Թեսպրոսեան Զեւին, եւ ուր կը դառնին (անհատապի՛ հրաշք) խօսուն կաղնիները, որոնք քեզ որոշապէս ճանուցին թէ դուն սահմանուած էիր Զեւի փառաւոր ամուսինն ըլլալու, եւ առիկա քեզի հաճոյք պատճառեց: Այնտեղէն յանկարճ կատաղութեան տաղնապ ճը վրայ գալով, խոյացար ճովափունքին երկայնքը տարածուող ճաճրէն դէպ ի լայնածաւալ ճովածոցը հռէպի, ուրիշ յետապնաց վաղքով ճը նոյն տեղը դարձար: Եւ այդ ճովածոցը ապագային, զիտցի՛ր, Յանիական (1) պիտի կոչուի՛ ի յաւերժական յիշատակ բու ճամբորդութեանդ: Այս պատճութիւնս ապացոյց ճըն է որ իմ ճկառնեղային ճէջէն՝ երեցածէն անպին կը տեսնէ: Դալով մնացեալին, պիտի ըսեմ զայն թէ՛ ճեղի եւ թէ՛ էնոր, դառնալով իմ առաջին խօսքերուս:

Կայ քաղաք ճը, Կանոպէ, վերջինը եղիպտական աշխարհին, նեղոսի դետաբերանին ձօտ հաստատուած: Հոն Զեւս բարեացական ճեւքով ճը քեզ զգուշով, խոսկեալ ճիտքդ պիտի խաղաղեցնէ: Եւ դուն աշխարհ պիտի բերես սեւածորթ Եղափոսը որուն անունը Զեւսի ճննդագործութենէն կը սերի, եւ այդ Եղափոսը աէր պիտի ըլլայ բոլոր հունճքերուն որ լայնագնաց նեղոսին ուղղած հողերուն վրայ պիտի հասնին: Անոր հինգերորդ սերունդը, յիտուն աղջիկներ, նորէն Արգոս պիտի դան՝ հակառակ իրենց կամքին, իրենց ճօրեղբորորդիներուն հետ ազգապիղծ ամուսնութիւն ճը կնքելէ խուսափելով: Ասոնք, իրենց հրաշքէն ճոլեղնած, ինչպէս աղաւնիներ հարածող ճահէններ, պիտի վազեն էնոնց:

(1) Իօնական

ետեւէն՝ կատարելու համար հարմիր քիչ անընդունելի. բայց նախանձուտ աստուած ճշմարիտ պիտի ըլլայ անոնց երբ Պեղապետան հոգը պիտի ընդունի անոնց ծարձիկները՝ դաւաճան կիներու ծարղասպան երկաթով զիշեր ասան ճորթուած: Որովհետեւ իւրաքանչիւր կին երկայրի սուր ճը իր ամուսնոյն կուրծքը ճիւղով պիտի ձեռնցնէ զայն: Այսպիսի հարմիր ճը իմ թշնամիներուս կը ծաղթեն: Բայց սէրը սիրար պիտի շարժէ էնոնցմէ ձեկու՜ն, և էն պիտի չուզէ իր անկողնակիցն սպաննել. իր քաջութիւնը պիտի թափնայ, ու նախաձեռնար պիտի համարի վատ կոչուել քան ծարղասպան էնկից պիտի ծնի, Արգոսի ձէջ, ցեղ ճը թագաւորական, և ասիկա պատմելու համար պէտք է երկար խօսիլ, բայց այդ ցեղէն է ահա որ պիտի ելլէ աներկիւղ բաջաբեղն հերոսը որ զիս իմ ցաւերէս պիտի աղասէ: Իմ հինաւորաց ծայրս, Թեմիս Տիտանուհին է որ ինծի պատմեց այս պատգամը: Բայց թէ ի՞նչ կերպով ու ե՞րբ այս ամենքը պիտի պատահին, երկար ատեն պէտք է ատենը թուելու համար և այդ բոլորը լսելէդ օգուտ ճը չկայ քեզի:

ԻՈ. — Աւա՛ղ, աւա՛ղ, զոգը նորէն ծարձիկն կը ցնցէ, խելացնոր կատաղութիւն ճը նորէն զիս կ'այրէ, բռնիսը զիս կը չարչարէ իր հրատոցօր խաթթոցով, սարսափահար սիրտս կուրծքիս կը զարնուի, աչքերս կը թաւալին ճողորմ, անգոյգելի ճողորմութիւն ճը զիս ինքիբնէս դուրս կը հանէ, լեզուիս տէրը չեմ ալլել, ու խառնաշփոթ խօսքերս ի դուր կը ծաբաւին ահալի աղէտին արիւնիւրուն դէմ:

ՊԱՐԸ. — Իճատուն էր, այո՛, իճատուն էր այն որ է՛ն առաջ ճողորմ ձէջ յղացաւ ու լեզուովն ըսաւ սա խօսքը, թէ լաւագոյն է որ ճարդ իր վրձակն ունեցողին հետ կարգուի և թէ արհեստասոր ճը ոչ ճոխութեանց ձէջ թույլածներուն և ոչ իրենց ծագումով հպարտներուն հետ պէտք է ամուսնական կապերու ցանկայ:

Զըլլայ որ, ո՛վ Պարկաներ, զիս իրբեր տեսնէք Զեւսի անկողնակիցը դարձած, ու թող երբեք ես չճիւղանամ ու եւ է Ուրմպականի ճը հետ: Վասն զի կը դադամ տեսնելով այս աշրտեանց կոյսը զոր շերտ դատապարտեր է ցաւատանջ վաղքերով անողորմաբար չարչարուելու:

Հաւատարմերը ճիւղնող ամուսնութիւն ճը ինծի վախ չի պատճառեր, բայց թող երբեք հօգոր աստուածներուն սէրը անդերձանելի նայուածք ճը չեկտէ:

Վրաս. ասիկա կուի ճըն է ուր կարելի չէ կուել և սրուն ելքը ելք չունենալն է. ի՞նչ պիտի ըլլայի այդ պարագային, ի՞նչպէս պիտի փախչէի Զեւսի ձեռքէն:

ՊՐՈՒԲԵԹԵԻՍ. — Եւ սակայն օր ճը Զեւս, ինչքան ալ գոռող ըլլայ, խոնարհ պիտի դառնայ. ա՛յդ պիտի ըլլայ արդիւնքն ամուսնութեանը զոր կը պատրաստէ, այդ ամուսնութիւնը անոր կորսնցնել պիտի տայ իր դահն ու իշխանութիւնը: Այն ատեն ամբողջապէս պիտի կատարուի անէճքն անոր հօրը՝ Կռնոսին, զոր ան արձակից իր հինաւորաց գահէն ինկած ատեն: Այդ աղէտէն խուսափելու ճիջոցը ոչ ձէկ աստուած կրնայ անոր ցոյց տալ՝ ինձմէ դատ: Ես ճիւղն դիտեմ անոր կերպը: Թող հիմա անհոգ բազմած միայ իր դահուն վրայ, ու վատահ իր որոտմանը՝ ձեռքին ձէջ թօթուէ հրացայտ սլաքը. ասիկա զինք չպիտի ազատէ այն անարդ, անասնելի անկուճէն որ իրեն կը սպասէ: Վասնզի ահաւոր է հակառակորդը զոր ինքն իսկ իր դէմ կը պատրաստէ, անպարտելի՛ հսկայ որ պիտի գտնէ կայծակէն աւելի զօրեղ կրակ ճը, որոտուճէն աւելի ահեղ թնդիւն ճը և որ պիտի խորտակէ Պոսիդոնի նիդակը, ծովային պատուհաս երեքժանին որ երկիրը կը զոգղէ: Այդ աղէտէն զղեանուած, պիտի սորվի թէ ի՞նչքան տարբեր է ծառայելը իշխելէն:

ՊԱՐԸ. — Քու ուղածդ է որ Զեւսին դէմ կը գուշակես կոր:

ՊՐՈՒԲԵԹԵԻՍ. — Ոչ ճիւղն իմ ուղածս, այլ և այն որ պիտի կատարուի:

ՊԱՐԸ. — Կը կարծես ուրեմն թէ օր ճը ձէկը պիտի տիրէ՞ Զեւսին:

ՊՐՈՒԲԵԹԵԻՍ. — Այո՛, և ան պիտի կրէ տանջանքներ աւելի ահաւոր քան ինչ որ ես կը կրեմ:

ՊԱՐԸ. — Ի՞նչպէս չես վախնար այդպիսի խօսքեր ընելու:

ՊՐՈՒԲԵԹԵԻՍ. — Ինչո՞ւ վախնում, ես չճեռնելու սահմանում եմ:

ՊԱՐԸ. — Բայց ան կրնայ բեղի տալ աւելի ձեճ պատիժ ճը:

ՊՐՈՒԲԵԹԵԻՍ. — Թող ընէ. ամէն բանի պատրաստ եմ:

ՊԱՐԸ. — Իճատուն են անոնք որ Լարաստէյէն կը վախնան:

ՊՐՈՒԲԵԹԵԻՍ. — Դուն յարգէ՛, աղաչէ՛, շո-

զոքորդէ՝ ճիշտ այն որ իշխանութիւնը ձեռք ունի. ես բանի տեղ չեմ դնէր Զեւոր: Թող ուզածն ընէ. թող ըստ իր քնաց կիրարկէ վաղանցուկ իշխանութիւնը դրս ունի. իր թագաւորութիւնն աստուածներուն վրայ՝ երկար չպիտի տեսէ: Բայց ահա կը տեսնեմ Զեւոր պատգամաւորը, նոր բռնապետին պաշտօնեան, անշուշտ անոր կողմէ նոր բան ճը ինձի ըսելու կուգայ:

Հերժեւ. — Թող քեզի՛ է, լեզի ու ծաղճո՛ւտ հոգի, յանցապարտ հանգեպ աստուածներուն, որոնց պատիւները ծագկանացուներուն հաղորդեցիր, դո՛ւն, որ երկնային հօւրը զողջար. Հայրը կը հրամայէ որ յայտնես թէ ի՞նչ է այդ ամուսնութիւնը որուն վրայ կը ձեռնարանես և որուն պատճառով ան գահընկէց պիտի ըլլայ եղբ. բացատրէ՛ ճիշդ՝ առանց դարձուածքի, որոշապէս, և ճի՛ ստիպեր զիս նորէն քեզ գալ գտնելու. կը տեսնես որ այդպիսի ձևերով չես կրնար Զեւոր ողորդել:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ելլոք խօսքերդ ուռուցիկ են ու գոռոզ, աստուածներու ծառայի ճը արժանի: Նոր աստուածներ էք դուք ու նոր տէրերու պէս կը վարուիք, ու կը կարծէք թէ կը բնակիր ամբողջութիւններու ճէջ որոնց ծօանեալ չի կրնար գծադրուիլ: Բայց ես արդէն երկու բռնաւոր տեսայ որ այդ բարձունքներէն գահավիժեցան. երրորդին ալ, որ այժմ կ'իշխէ, արագորէն ու խայտառկօրէն իյնալը պիտի տեսնեմ: Կը կարծես թէ կը վախնա՞ծ ու կը ստիկա՞ծ նոր աստուածներէն. բնա՛ւ երբեք եկած ճամբէդ շուտ ետ դարձի՛ր, որովհետեւ զիս նալ ուզածդ չպիտի իմանաս ինձէ:

Հերժեւ. — Այդպիսի ծայրայեղ ամբարտաւանութեամբ ճըն է որ արդէն դուն այս պատիժներուն արժանացար:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Դիտցի՛ր որ ի՞նչ թշուառութիւն չեմ փոխեր քու ստրկութեանդ հետ. կը նախընտրեմ այս ժայռին ծառայել քան քու հօրդ հաւատարիմ պատգամաբերն ըլլալ: Նախատողին այսպէս նախատինքով պատասխանելու է:

Հերժեւ. — Կարծես թէ հաճոյք կը զգաս սա հիմակուան վիճակէդ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Հաճո՞յք կը զգամ. ա՛հ, կը ծագթեմ որ թշնամիներս այս ձեւով հաճոյք զգան, և է՛ն առաջ դուն:

Հերժեւ. — Ի՞նչ, կը կարծես թէ քու դժբաղդութեանցդ ես ալ պատճառ եղած եմ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ի՞նչ խօսքով, կ'ատեմ բոլոր աստուածները, որոնց ես բարիք ըրի և որ զիս անարգարօրէն կը տանջեն:

Հերժեւ. — Կը տեսնեմ որ ծանր հիւանդութիւն ճը խելքդ գլխէդ տարեր է:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Հիւանդ եմ եթէ թշնամիներն տեսել հիւանդութիւն է:

Հերժեւ. — Եթէ դուն երջանիկ ըլլայիր, անտանկի պիտի գառնայիր:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ահա՛դ:

Հերժեւ. — Զեւս այդ բառը չի պիտի:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Բայց ժամանակը, որ կը հասունցնէ, զայն պիտի սորվեցնէ անոր:

Հերժեւ. — Եւ սակայն դուն տակաւին չես սորվեր իմաստուն ըլլալ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ո՛չ, եթէ իմաստուն ըլլայի, քեզի հետ չէի խօսեր, սորո՛ւկ:

Հերժեւ. — Ձեռ ուղեր ուրեմն ըսել ինչ որ հայրս կ'ուզէ զիտնալ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Իրաւ է որ շատ պարտական եմ իրեն, պէտք է երախտագիտութեան պարտքս իրեն հատուցանեմ:

Հերժեւ. — Կը ծաղրե՞ս ուրեմն զիս, որպէս թէ աղայ ճ'ըլլայի:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Հապա տղայ չե՞ս, ու նոյն իսկ տղայէն աւելի պարզածիտ, քանի որ կը յուսաս ինձէ: Բան ճը իմանալ՝ Ձկայ ու եւ է տանջանք, ոչ ալ ու եւ է խորամանկութիւն, որով Զեւս կարենայ զիս ստիպել այդ գաղտնիքը յայտնելու, ճիշտ որ զիս կաշկանդող այս շղթաները չքակուին: Ու հիմա, թող հրաշոյ կայծակն իյնայ երկրնքէն, թող Արամազդ ամէն ինչ տակնուվրայ ընէ ձիւնին սպիտակ յորձանքով ու ստորերկրեայ որոտումներով. ատոնց և ոչ ճէկը զիս պիտի բռնադատէ ըսելու թէ բազմ որո՞ւ ձեռքով որոշած է զայն գահընկէց ընել:

Հերժեւ. — Լա՛ւ ծածկէ, այդպէսով չես ազատիր:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Շատոնց ի վեր ծածկեր ու որոշեր եմ:

Հերժեւ. — Անճի՛տ, համարձակէ՛ գէթ անգամ ճը սա կրած փորձանքներէդ իմաստուն ըլլալ սորվիլ:

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ. — Ի գուր քու խրատներովդ զիս կը ձանձրացնես, ուրիշներուն խրատ տուողի:

պէս եւ: Մի՛ կարծեր երբեք թէ Զեւսի խորհուրդներէն սարսափած՝ կնկան պէս վախկոտ պիտի դառնամ, և թէ իրեն զոր կ'ատեմ՝ պիտի աղաչեմ, կրնեալն պէս ձեռքերս տարածելով, որպէս զի աղատէ զիս: Ծառ Հեռու եմ սակից:

Հե՛ՐՄԷՍ. — Կը տեսնեմ որ բոլոր խօսքերս անօգուտ են, ինդրանքներս վրաց ս եւ է ազդեցութիւն չեն ըներ. նոր լուծի պրուած երկոտասարդ երկվարի ճը պէս, սանձը կը խաճնես և երասանակին դէմ կը կռուիս: Բայց քու գիտութիւնդ տկար է, և Հպարտութիւնը՝ տնոր ճօտ որ իմաստուն չէ՝ ինքնին ո եւ է ուժ չի ներկայացներ: Եթէ չես ուզեր Հաճողուիլ իմ խօսքերէս, գէթ ի նկատի ունեցիր թէ ի՞նչ անխուսափելի ճրրիկ ճը, չարիքներու ի՞նչ փոթորիկ ճը քեզ պիտի պաշարեն: Որովհետեւ նախ Հայրը իր որոտուճով ու կայծակով պիտի փշրէ այս սեպ ժայռը և ճարձկնդ անոր կտորուանքներուն տակ պիտի մնայ թաղուած: Երկար ատեն յետոյ՝ նորէն լոյս աշխարհ պիտի դառնաս, բայց Զեւսի շունը թուաւոր, արծիւն արիւնարբու, պիտի դայ անյաղօրէն ճարձկնդ խոշոր կտորներ փրցնել, և, անկոչ Հրաւիրեալ, ամէն օր քու լեարդիդ սեւ կերակուրով պիտի սնանի: Այդ տանջանքներուդ վերջը չալիտի տեսնես, բաց ի ճիւղն եթէ ուրիշ աստուած ճը քու տեղդ գայ բռնել և ուղէ իջնել Պղուտանի ճաւլը պետութեան ճէջ, Տարտարոսին աղջածղջին անդունդներուն խորը: Ուրեմն խելքդ գլուխդ բեր: Զեւական սպառնալիք ճը չէ ըրածս, վճիւր տրուած է. Զեւսի բերանը ստել չի գիտեր, անոր ամէն ճէկ խօսքը կը կատարուի: Ինքզինքդ ժողվէ՛ ու լաւ ճտածէ՛. ճի՛ կարծեր որ գոռողութիւնն իմաստութենէն լաւագոյն է:

ՊԼՐԸ. — Մեղի կը թուի որ Հերմէս բանաւոր խօսքեր կ'ընէ. կը Հրաւիրէ քեզ գոռողութիւնը ճէկլի գնել և իմաստուն խոհեմութիւն ճը որդեգրել: Հետեւէ՛ իր խորհուրդին, որովհետեւ սխալին ճէջ յաճառիլը իմաստունի ճը Հաճար ամօթ է:

ՊՐՈՄԵԹԵՒՍ. — Արդէն գիտէի ինչ որ Հերմէսէն իմացայ, բայց թշնամիի ճը ձեռքէն տառապիլը անպատուութիւն չէ: Թող ուրեմն կայծակին երկաթի սուրը վրաս խոյանայ, թող որոտումն օղը պատուտէ, թող շղթայաղերճ Հովերուն կատաղի շունչը երկիրն իր Հիմերէն ու արձաններէն դրդէ, և ամէն Հի թափով ճը ճովուն կոհակներն ու երկնաւոր աստղերուն ընթացքն իրարու խառնէ. և թող

Հարկին յորձանքներուն ճէջ՝ Զեւս իմ ճարձկնս սեւ Տարտարոսին խորը նետէ. չի կրնար զիս ճեռցնել: Հե՛ՐՄԷՍ. — Այսպիսի խօսքեր, այսպիսի բաղձանքներ խենթերու բերնէն է սր կը լսուին: Դեռ ի՞նչ պէտք է որ իր խելացնորութիւնը կատարեալ ըլլայ, քանի որ թշուառ վիճակի ճը ճէջ իր կատաղութեանը ո եւ է սանձ չի գներ: Բայց դուք որ կը կարեկցիք ասոր ցտեղուն, շուտ Հեռացէք այս տեղէն, որպէս զի որոտման ահաւոր ճունչիւնը ձեր ճիւղքը ուժգնօրէն չցնցէ:

ՊԼՐԸ. — Տո՛ւր ճեղի այնպիսի խորհուրդներ որ կարնանք Հետեւիլ. այդ խօսքերդ անհանդուրժելի են: Ի՞նչպէս ինձի կը պատուիրես որ անզգամութիւն ճը գործեմ: Ես կ'ուզեմ տառապիլ ասոր Հեա ինչ որ ինքը պիտի տառապի, որովհետեւ ես սորված եմ ստել դաւաճանները, ու բոլոր ճովութիւններէն այդ է որ ամենէն ստելի կ'ատեմ:

Հե՛ՐՄԷՍ. — Յիշեցէ՛ք քանի ինչ որ ճեղի առաջուց իմացուցի, ու երբ դժբաղդութիւնը ձեր վրայ խուժէ՝ բաղդը ճի՛ ամբաստանէք ու ճի՛ բռնէք երբեք թէ Զեւս անսկնկալ աղէտով ճը ճեղ Հարուածեց: Ո՛չ, դո՛ւք խկ էք որ ինքզինքնիդ աղէտի ճէջ նետած պիտի ըլլաք: Որովհետեւ ըլլալիքը գիտնալով, և ոչ թէ յանկարծակիի եկած կամ ճեռքնայութեան ճը զոհ, դուք ձեր անխոհեմութեամբ դժբաղդութեան անճողողարելի ցանցին ճէջ պիտի բանտուիք:

ՊՐՈՄԵԹԵՒՍ. — Հիմա, իրօ՛ք և ոչ թէ խօսքով, երկիրը կը շարժի եւ որոտման խուլ արձագանգը կը շառաչէ եւ կայծակին բոցավառ ճալքերը կը շողան եւ փոշին յորձանապտոյտ կը բարձրանայ եւ բոլոր Հովերուն շունչերը կը սլանան ամէն Հի եւ իրարու դէմ կը գուպարին, եւ օղը ճովուն Հեա կը խառնուի: Այսպիսի փոթորիկ ճը Զեւսն է անշուշտ՝ որ ինձի դէմ կը զրկէ՝ զիս սարսափեցնելու Հաճար: Ո՛վ իմ ճեճարոյ Մայրս աստուածային, ո՛վ Եթեր որ ամենայնի վրայ լոյսը կը ճառարես, տես ի՞նչ անարգար տանջանքներ է որ կը կրեմ...

